

המזכיר

דמי חתימה לשנה בפולין 800 מ"פ
 לרבע 200. מחיר גליון בודד 18 מ"פ.
 באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כ" לרבע.
 במשויכו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ" לרבע.
 ביוגוסלביה 120 כתר לשנה.
 כרומניה 100 ל"י לשנה, 25 לרבע.
 מחיר מודעות 30 מ" בעד שורה
 קצרה או מקומה, מחיר ברכת מז"מ או
 הודעת אירוסין 100 מ"פ. האדרסה:
 "Hamicpe" Kraków ul. Miodowa 22

Kraków—Lwów dnia 5 sierpnia 1921.

גליון ל"א.

מראה—לבוב, א' באב פ' מו"מ תרפ"א.

בתוכנו כי אינם הולכים לעשות שם אקספרימנטים מסוגים ולא יניחו ממנו על קרן הצבי ולא יתיאשו מראש מהכל ולא יחששו לתת ידם לנו.

(2) מה שהוא העיסה הוא, כי נמצא אופן לתת את האפשרות להמוני בעלי-ההון הקטנים לצאת מארצות הגולה וביתר מארצות המזרח הפחתת ערך שטרי הממון עשתה פה שמות. מיום ליום מוצאים כל אלה המתעניינים באמת בא"י שכספם הולך וגמם. צריכים אפוא לדאוג לזה, איך לחמוך בימים ולהביאם למחוז הפצם. מהם תבנה הארץ. כי רק הם מוצאים בה ענין מהל"ט. אין חכמה לצעוק תדיר צאו ואפשרות אין, עובדה היא שעד היום הדרך לאי הסומה ולא היתה פתוחה כהונן מאז באה המהפכה העולמית עד עכשו. הרי זה רק מעין לעגלרש, מגיד זה רק עוד יותר את עצבי ההמונים הסחופים והדויים בלאו הכי ומביאים לידי יאוש, צריך שתתחלל המהותנו בדבר באופן סתמי, ותתחיל לתת אינסטרקציות ברורות, ואם חלשה היא האורגניזציה הציונית להוציא אל הפועל את הפרובלמה הקשה הזאת אזי עליה לבוא בקשר ובמשא-ומתן את שאר הלקי אומתנו, בכדי להציל את ספינת אומתנו המטורפת. איננו יכולים להשתעשע יותר ביהדותנו המוסרי בתור ציונים ולבטל את שאר אלימנטי עמנו, כל זה אפשר היה פעם בשחיתת המלחמה מלחמה תיאורית ולא עכשו, כשצריכים לבנות סוים את המולדת בכחות מאוחדים. ובכן רדישתנו היא: לבוא בקונקט את כל מפלגות עמנו: קול רועם בשעה המועזת הזאת, בשעת המשבר הלאומי, בודאי שלא ישוב ריקם.

(3) כל שאר העבודות (הקולטוריות וכדומה) צריכות לפנות לפי-שערי-מקום לעבודה האחת, לכבד עמדתנו בארץ, כי מזה לכל תוצאות.

(4) חיליה לנו להעמיד את כל התנועה שלנו על נדבות ואך רק על נדבות, כי בזה לא יבנה עם. כי כמה נתון יהודי פוזני למשל בקושי רב? אם נתן 5 או 10 אלפים מרקאות הרי נתן הרבה, קרבן גדול הביא ומכריוס עליו בקולי קולות ובאמת לא נתן כלום. אבל יתן כל יהודי את עצמו, כל עם בני-ביתו ויוציא את כל מה שהוא מוציא וייצר את כל מה שהוא יוצר בארצנו. אזי יעשה הרבה בלי צווחות ממילא, בחשאי, כמו שעושה הפולני הגרמני, הצרפתי במולדתו, ובשבתו בארץ צריך הוא מזונות ובגדים וכלים וקניה ומפרנס את האופה, את הנגר, את החיט ואת הסוחר וכדומה, כך בוראים ישוב מסוים והוא גרד מאציו ומשנשג, לא כנדבות המטרות את חי נתן הנדבות וגם את הלווקה, בקצור צריכים להוציא את כל הציוניות מכלל פילאנטרופיה ולהעמידה על יסודות כלכליים בריאים.

אם ידע הקונגרס להטות את התנועה כלפי צד זה (והרינו בטוחים בזה) אזי יעמוד על נוכה תעודתו בשעה החשובה והרת עולם הזאת.

תוכן הענינים.

הקונגרס הציוני ה"ב, ד"ר א. אהרני. על סף הפיקודציה של הטירור האדום, ישראל אפר. — ועידת המזרחי בלבוב, א. קופפערשטיין. — מתהפכות הזמן: ארבע קושיות חמורות — מדינה ומדינה ומקריה: בקראקא, בפולין, ברוסיה, בארץ צ"ט, בסלובקיה, באוסטריה, באשכנז, באיטליה, באנגליה, בארץ ישראל. — השבוע בכל העולם. — גאוגי בכל האחרונים, ד"ר ש. א. פאונאנסקי. — מתוך מהומה ומבוכה, משה שלאנר.

הקונגרס הציוני השנים-עשר.

הקונגרס ה"ב ממשמש ובא ועלינו כבר לנסח פחות או יותר את דרישותינו אליה. נכדל הוא הקונגרס הזה מכל קודמיו בזה, שאין הוא עוד קונגרס של רומנטיקה עיד חלום ורומנטיזם נשנה, כי-אם קונגרס של תכנית לאומית שנתגלמה של איריאף רם, שלבש צורה ממשית והוא עומד לפנינו ודורש התיחסות ברורה ובקשה האפשרות לקיומו בלי עקוב, המעשים צריכים להעשות מהרה, הרגע הנוכחי הוא מעין רגע של קדושה-השם בחיי אומתנו, רגע מעין זה שעליו אמר ר' עקיבא: כל ימי אמתנו מתי יבוא המקרא הזה לידי ואקיימנו ועכשו יבוא לידי לא אקיימנו? כל ימינו שאפנו גם אנחנו כי יבוא יום ויתנו לנו אלה שהיכולת בידם את האפשרות להתאחו בארץ ועכשו שנתנה לנו האפשרות הזאת נרתע לאחור ונעטה על עצמנו חרפת עולמים? כל הימים למינו, כי העקוב נמצא כהוין ולהדרתנו נראה עכשו, שעקוב יותר גדול נמצא בקרבנו.

מדי נפוחני לניש את התאחדות בארצנו נפתענו משני חזיונות: האחד, שאחת הערבים, שלא ראינו קודם-לכן כדעיקר, ושנית התגלה שהעם חסרי-כח הוא לבוא אל הארץ, בתחלה חשבו כי די לנו אם נשלח שמה חלוצים רעבים וערומים, כלומר לא אלימנטים, שמביאים דבר מה לארץ רעניה הזאת, כי-אם אלימנטים, שרוצים להוציא משם, וזאת היתה השיגאה היותר גדולה, כי אין מקום לפועלים במקום שאין הון ועבודה, ובכן צריכים להביא שמה הון וליצור את העבודה הזאת וזה כמובן אפשר אך ורק ע"י בעלי הון, שהם מומחים צאצא מקצועות של חרושת ומשא ומתן, מי שרוצה — כמו שהיה הרבר נהוג עד עכשו — לבוא באיריאולוגיות (גם מנהיגינו בכלל) ולבנות מגדלים סתרים באויר עיד הלאמת הקרקע — ענין שכשהוא לעצמו הוא בודאי איריאלי מאד — ובנסיונות קומונסטיים וכדומה הרי הוא טועה ומטעה, הוטא ומחטיא, איך זה? האם רוקא מפני שאנו מתחילים ביצירת מדינה כה דלה בתוך עולם קפיטליסטי נעשה בה את האקספרימנטים היותר מסוכנים? מה שאפשר בעיני סטודנטים רתותי-מה אי אפשר בעולם המציאות, שאנחנו חיים בו, ובכן אחת מתעודותיו של הקונגרס היא בודאי פוור הערפס, ידעו נא בעלי ההון אשר

ה-גור כליה על היהדות הדתית והלאומית וגם על הלאומיות האוקראינית והתנכל להכחידה ורשעי האוקראינים שפכו חמתם עלינו. להגנם בנו על זרין הממשלה המוסקואית, אע"פ שגם אנו שרונים באותה הצרה וגם בנו חלה יד המירור האדום להכריתנו. השמדת היהודים באוקראינה היא תולדה אמצעית של רשעת התקיפים החדשים במוסקא. מה שלא יכלו לעשות לנו הצאר ועבריו בכל יום המשטמה וההסתות והגזירות הרעות והרדיפות התדירות, עשו לנו מתקני העולם, מכריו השלום, החרות והיושועה, הנאולה והפרות, שבראשם עומדים גם רבים מאחינו.

הם גורו חרם על כל המעמדות שבחברה האנושית ומסרו את השלטון לעניי הדעת, לגסי הרוח, לעבדי עברים, להחמין הפשוט, הגם והפרוע, חסר המוסר ומשחת המדות והפרוע לשמצה, שהשתמש בנשק שבידו ובנדללה, שמסרו לו, לנוול, לרצח, לדכא כל חיש ולחצמית כל תרבות וכל מדה טובה וכל פרי הישוב המסודר. במקום רבוי הצורות והיצירות השונות, פרי התפתחות תרבותית של שנות אלפים, קבע הבולשיוויסמוס חד-נוגיות עד כדי שעמום, שווי-מלאכותי, שלטון הפרולטרים הנבערים על כל, שבירים נסות לא-ימוסות הרסו בעברתם ונתצו כל מה שנבנה בעמל מאות שנות תרבות, אך לא מצאה ידם ליצור ערכים אחרים תחתיהם, הבולשיוויסמוס דן את יושבי רוסיה לרדלול הנוף והנפש, חרם את המוסריות שבלב ויסודי האיראליים ויצירות רוחניות. זאת היא הסבה הראשית של העוועים בכנין הבולשיווי וכוה ברה הטירור האדום, שישב על כסא הטירור השחור, קבר לעצמו.

ישימי נא זאת אל לבם צעירינו, המתלהבים עדיין מתורתם של מתקני העולם ע"י מהפכות פתאומיות ויקחו מוסר, מה שתביא לנו הריסת הבנין המוסקואי ושיבת השלטון הבורגני לאיתנו אל נבא, דיה לצרה בשעתה, הפצתי רק לכסא את הרהורי על המצב הנוכחי המתרופה כפי הנראה.

ישראל אפר.

ועידת המזרחי בלבוב.

ביום א' כ"ה תמוז בשבע שעות בערב, במעמד קטן ציר משלשים ושש עיר ובתוכם הרבנים מחורוסקוב, טרמבובלא, זבארזש, זאלאועץ ועוד, פתח נשיא המזרחים בנליציה הרה"ג מרה גרליהו שמלקיש את הועידה בנאום עברי חם, שבו הראה איך נצחה הציונות, שהיא רצון החיים והקיום שבעמנו, נצחה את כל המכשולים, שעמד לשמן על דרכה, המזרחי אינו קורא למפלה על שום מפלה. הוא קורא שלום שלום לקרוב ולרחוק.

אחרי בחירת הנשיאות, שבה נכנסו: הרב שמלקיש, וויטלש, הרב הגר, הוכמן ופדרבוש מצעירי המזרחי, קופרשטיין למוכיר ראשון, כהנא למוכיר שני, נקראים ברכות בפה ובכתב מן הועה"פ הציוני בלונדון, מהועה"פ המזרחי שם, מועה"פ חורשאי, ממשד-א"י שבכבוב (קופרשטיין), מאנרת המורים (מר טנבוויס), מאחרות ישראל (פודורצ'י), וממערבת, המצפה, ננשים אל סה"י, הרצאה ראשונה ע"ד תפקידי המזרחי מרצה מר וויטלש, המקיף סקירה כללית על כל שאילות הפעולות והתנועות בעולם הציוני והמזרחי.

אחרי הרצאת מר וויטלש מוכיר הייר הרב שמלקיש במלים חמות וברברים היוצאים מן הלב את חללי אחינו הנכורים, שנפלו והרב בידם בהגנים על אדמתנו הקדושה מפני פריצת דים ורשעים. הועידה שומעת את האזכרה בעמידה ובצער נוגע עד עומק הנפש. אבר גם בנאום על כי בנים כאלה נולדו לבת ציון.

בעשר שעות בערב נסתיימה הישיבה הראשונה.

ישיבה שניה ביום ב' לפה"צ. מר פדרבוש נותן דו"ה של עבודת המזרחי והעבודה להבא. הנואם מראה במשך הרצאתו על

הפרובלימות האחרות אינן פרובלימות כי מסוכנות (פרובלימת הערכים, פרובלימת ההגרה) אלא רק מכשולים, שיש לנצחם וכי תלוי בנו אנו. פרובלימת האומה היהודית תפתר אך ורק ע"י האומה היהודית (חסד לאומים חסאתו) שאר הענינים ממלאים אמנם תפקיד, אבל אינם מכריעים.

ד"ר א. אהרני.

על סף הליקודציה של הטירור האדום.

עוד הפעם נוקמת ההיסטוריה נקמה מחרידה ואכזריה ביושבי רוסיה הגדולה. זו הארץ הקלאסית של האנרכיות והטירור, הפונרומות והפרעות, הרבה חוטאים האדונים החדשים לאותה ההיסטוריה, בועטים בה ומפחיתים את ערכה באופן מכוער וגם, כמו רוב בעלי השיטה הכלכלית בחולדות התפתחות האדם ומהם מרקס, אנגלס, בכל, קויטסקי שעושים את הכלכלה והחומריות הריקה ליסוד ומקור כל היצירה, להחכמה הראשית והרפונטנטיבית בכל מקצועות התרבות והפסיכולוגיה יסודה העיקרי של אותה התורה החמרית היא, כי הנורמים החומריים הם היסוד בכל מפעלי האדם והעמים ובהזיונות הצבור, בעוד אשר יתר הנורמים האנושיים, כמו הנורמים המוסריים והתרבותיים, הם לפי אותה השיטה רק תולדה מוכרחת של הנורמים הכלכליים הטוריים. את חוסר בסיסה של השיטה הזאת הראה באופן ברור החוקר הסוציאלי המפורסם, אחר מתלמידי מרקס הגדולים, א. ברנשטיין ובספריו, שהטילו רעש גדול בעולם המדעים התרבותיים, חרם עד היסוד את עיקרי אותה הדעה המוטעת ובא לידי מסקנה, שגם הנורמים האסתטיים, הפסיכולוגיים והמוסריים יפעלו בחייהם הברכה בתור אבות ולא תולדות של הנורמים החומריים.

עוד הפעם שולחת אותה ההיסטוריה את כל כלי זעמה האיומים על אותם האנשים, שבנו בה והרסו את ערכיה הנעלים בידים נסות, כי בפרדוכסים אויליים יש שוין וחופש וברברי שקר של שלום ושוכע וחרות נצחיים עורו מנהיגי התנועה הבולשיוויסטית את עיני עמם ובעזרת אותם הפרדוכסים ערערו בעברת זרין וקלות-דעת את כל בניין הקולטורה המפוארה, אשר בנו כמה מאות דורות בעמל ויגיעה אין קץ; בהנפת יד כמלוא את כל הערכים ההיסטוריים, האסתטיים, המדעיים והמוסריים, השליכו לאשפה את כל אוצרות הנסיגות ההתפתחות וההירידו עד לאפס את פרי רוחם של מחוללי התנועות הפילוסופיות והמוסריות כתבל, הבולשבי המואר בכל מה שלמדוהו וזריו ומוריו, בתל בירושת העבר ובחר לו אלילים חדשים לא שערום אבותיו. בצדק אומר רוהרכך בספרו, תולדות האנושות עמור 271: השיטה שקוראים לה החמריות הפילוסופית היא תרבות רעה של תקופת ההשכלה, שבלבלה את הכרתם המוסרית של אנשים לא מעטים מן השדרות העליונות.

בשעה שאני כותב את המורים האלה תקפוני שמועות מכאיבות, שמועות אויב מחרידות על-דבר נורלו של העם הרוסי האומלל, הסובל באשמת מנהיגיו העריצים, ואם אמנם משחתתים אנו בצער של אותו העם הנענה והמוטעה, הנה נמצא באותן הידיעות המרות כשהן לעצמן קצת נטפי נחמה, כי הם נותנות לנו תקות, שאותן הנחשול הבולשיוויסטי הולך ומתנוון, הולך ומתפורר וכבר הניעה שעתו לעבור מן העולם.

סבת אותו המשבר המסוכן היא, כי הבולשיוויסמוס היא רק פרי קטסטרופה היסטורית ולא צורך היסטורי, מעולם לא היה לתנועת עס, הוא כולו מלאכותי ואין בו אף ניצוץ של אורגניות וטבעיות, הוא בטל בקלות-דעת את סדרי העולם הקיימים, אבל לא נתן אחרים תמורתם, הוא רק חרם ולא בנה, שלח ידו בלאומיות, להכריתו, כאלו היה חזון שוא של רמאים, להטעות את הבריות, ומשום

מתקוטטות זו בזו לא פחות ממפלגות הבורגנים? האין זה דור הפלגה הרש, שמתוך פן נפילין באו לירי ומשם הפיצים?

ג) אמריקה הישתתפה במלחמת העולם להכניע את אשכנז רק יען בקשה זו למנוע ממנה את העסק הטוב המדומה, שעשו בערי החרושת באמריקה בהספיקם נשק וכר מכשירי מלחמה לעמים הצוחמים. אמריקה השתמשה במטבחיות ובמרחצי הדם, שעשו עמי אירופה וליו, לעשות עושר ולקבץ את זהב כל העולם על נקלה והיום נגלה סוד מר, שאותם העמים לא שלמו כלל בעד הסחורות, שעשו להם מיליוני אנשי אמריקה בחרי-נפש והעבירין דרך ים אוקיאנוס בסכנת נפשות מפני האורבים האשכנזים, אלא לקחון בהקפה, והיום חובעה אמריקה מכל מדינה ומדינה מאות מיליוני דולרים והן אמנם אינן מכהשות, אלא שאין להן לא ממון ולא חשק לשלם וכבר נשמע, שבלי בושה הן דורשות, שתמחול להן אמריקה את החובות, עמל מיליוני אמריקנים היה אפוא לריק! בכל מלחמת העולם ראו האמריקנים רק הודמנות של בוזים וגם זו לא עלתה בידם! הרי לך השקפת העולם החמרית!

ד) כל עיקר תכליתה של מלחמת העולם היה, לפי הבטחה כפולה של תקפי אירופה, לשבר ולמגר את המיליארסמוס האשכנזי המרני את העולם ומביא בסכנה את השלום, והנה נגדעו ממלכות המרכז וצבאותן ותקפן ונכרותן, אבל במקומן יסרו התקפים ממלכות חדשות ולכתחלה חייבו אותן להחזיק צבא רב ולהחזיר את כל סביבותן ולהפיל התתן על הרוצים בשלום?

הרי לך ארבע קושיות חמורות, אנא הסבירה לי את השכל-שברברים הנעלמים האלה, שאין שכלי משיגם, האין יודע? הציעם נא לפני הקוראים, אולי יהיה בהם מי שיפתור לי את חירותי ועל כפים אשאהה.

מדינה ומדינה ומקריה.

קראקא, אלמנת בעל האהבה מר נחום זאב קאנארק, שנפטר פה בדמי ימיו, חלקה לדברים, שבצדקה שתי מיליוני מים ובתוכם גם רבע מיליון לקהק' צנטיע חורשה ביער היצור על שם המנוח, ממנה ראו וכן יעשו רבים.

בפולין.

בגרודנא פרצה תכערה ברבע היהודים באשמת אשה יהודיה בלתי יהודיה, נשרפו עשרות בתי יהודים, מחסנים וסחורות וכמה מאות בית-אב נשארו בלי גג, הרי זהו אסון הראוי להמלה, אבל שכנים רעים ממפלגה ידועה שחקו לאיר האמללים ומתוך צערם על אשר לא נשרפו גם היהודים עצמם ואף נפש אחת מהם בתוך המדורה? המציאו עלילה מתוך האסון עצמו, כדי להעלות על האמללים חמת העם, שיתנפל עליהם לעשות בהם שפטים גם בדם ולא רק באש ותמרות עשן, ובכן מהרו העתון הפולני המקומי וסוכנות השלגורף להכריז, כי בתוך המוקד התפוצצו מחסני חומר מפוצץ, שהיו צפונים בבתי היהודים ובשעת הכנוי מצאו אנשי צבא נשק מכונות, ברור אפוא, שהיהודים המה אויבי המדינה, והתכערה נלתה מצפונם, שצברו נשק וחומר מפוצץ, להלחם בשעת הכושר נגד אדוני הארץ, ועתוני ווארשא של הענדקים בשיו את הבשורה בתרועת שמחה, אך שמחתם לא ארכה ימים, ממחרת פרסמה קהלת היהודים בגרודנא, כי קול ההתפוצצות, שנשמע בשעת הדליקה, היה קול התפוצצות הכיות נפט ובנוין באחת החניות ואפשר שנשאר באיזה מחבוא רמוני פצצה מן המלחמה של אשתקד, כי עדיין לא נטהרה העיר מאלה, והמכונות שנמצאו לא היו מכונות יריה, כי אם מכונה לסרג פזמקאות, המעלילים נמסרו דיון על עון שסוי העם זה בזה.

הסכנה הגדולה הנשקפת ליהדות מתנועת ה.א.י.שיונים בפולין, בבהים שר ה.א.י.שיונים, שרבו בעת האחרונה, חפצים הם לגרר דור, הבן לכל קרשי האומה, והו זרם של שמר רוחני, שעל היהדות הדתית להלחם בו בכל כחה, להרע על הסכנה המרחפת ולקחת את החנוך מידי אלה, שאינם ראויים לו וליסד בתי ספר עברים אמתיים בשביל ילדינו, שיהיו למסופת לאהרים בכל פנים, הנאם מראה, שעל המזרחים להיות חוקים בלי נטיות לותרים ולפשוטות לאי זה צד שהוא, אבל ביחד עם זה הכשרון להתאם לכל שנוי שאפשר, שיבא, אם נראה את הכשרון להתארגן על יסודות מודרניים עם תוכן עמוק של יהדות הסמורית, אם נדע לפתח את בתי ספרינו החדשים באופן שבהם יסמרו לבנינו כל קניי האומה ואוצרותיה העתיקים בהתאם עם דרישות החיים, הפרגונייה וההגנייה של התרבות האירפית — או ננצה את הכל, עבודתנו כשהיא לעצמה, עד עכשיו לא היתה גדולה ביותר, אך ביהם אל האריות של ערי השדה לעבודת המורתי — עבדנו הרבה מאד, יש לזכור ששונאים הרבה לנו מסביב נואמינו נסעו לערי השדה ולא פעם אחת נמסרו לרשות — לבשתנו הגדולה — במלשינות מן הצד שכננו. — — — להמורתי היו בשנה זו מ' אלף שוקלים, בנקל יכולנו להעלות את מספר שקלינו למספר השוקלים הציונים, נקיה שבעתיד יעלה זה בידנו, בהתחלת עבודתנו השתדלנו לעבוד בשותפות עם הוע"פ הציוני אלא שאלה אף שבתחלה הושיטו לנו יד, היה זה רק מן השפה ולחין, כי השחמש במורתי רק כחור אמצעי למשוך את החרדים על צדם בשעה שעמדתם של הציונים ברחוב היהודי נתרופף קצת, אבל כמעט עברה הסכנה — פנו לנו עורף — אהינו הציונים, — כי לא סימפטיה של מלים דרשנו מידם, אלא של מעשים ולזה לא זכינו עד עכשיו, הלאה מטעים הנואם, שאיי אינה רק סעיף בתכנית המורתי כצאל מפלגות אחרות, איי הוא לנו כל התכנית של רעיוננו, היינו גשמת אפינו, אהרי היצאה זו — רבת התוכן ניתנה רשות הדבר לריר הוינר להיצאה ע"ד, עמדתנו לקונגרס הבאי.

אני מסיום עתה את ההודעה באמצע נאומי של ד"ר הוינר, בכלל מצטיינת הועידה במצג נפשו רב, ברצון חזק ומאוחד ובמטרה ברורה אל תכלית העבודה, הנה נקוה כי תשא פרי ישוה לה.

א. א. קופפרשטיין.

מתהפוכות הזמן.

ארבע קושיות חמורות.

אל בית מערכת המצפה נכנס יהודי מעיר קטנה ומגבעתו מופשלה לצד ערפו כדרך המפללים ובקש ממני, לכאר לו מהות תמוהים בסדר העולם של עכשו:

א) הממשלה הסוכיפית שבמוסקוא הרי כל עיקרה לא נוסדה אלא כדי לתקן את סדר העולם, שלא יהיו העמלים רעבים והולכ בסר ישבעו פחם, הלא זו היא תמצית תורתם, האי והת' של כל השקפת-עולמם, איכ מפני מה אנו שומעים עכשו צעקת שבר-מוסקוא: רעב פרץ בארץ, האכרים והפועלים ינועו ברעב אם לא יחושו הבורגנים שבכל העולם לעזרתם? דבר שנצטער עליו כל כך ושפכו עליו כל כך דמים — נכשלו בו! קרמינינו אמרו על זה: מרה כננר מרה, ומה תאמרו אתם?

ב) בקחתך עתון סוציאלי לירך, אין חלוק מאיזו כחה ומאיזו ארץ ובאיזו לשון, תמצא כתוב בראשו באותיות גדולות: העמלים שבכל הארצות התאחדו! זאת היא המצוה הראשונה שלהם, ומפני מה אנו רואים, שאין הסתדרות שניה בעולם מפוצצה ומפורדת לכתות ולמפלגות כיכ כזו של הסוציאליסטים? יש להם כבר 4 אינסטיטוציונלות וכפ אחת מפולנה עוד לפרקציות ולבנות 5-קציות עד אין סוף והן

להן יהודים בארצה בשקד יסודן, להרים! כל המעשים שיום לאורחים באונגרים. כמובן פרץ שחוק בהיכל למראה מצה אשה זונה, אכלה ומתה פיה ואמרה לא פעלתי און". מכל עבר הקיפה בשאלות והיא שתקה, ולעומתה עשה רושם חזק וידויה של הצירה האוקראינית. היא פתחה: "פני ידימו מבושה, הנני מתוודה, כי בארצי התחוללו זכרים נוראים ביהודים. עלינו לנעור בעוז בעושי מעשים כאלה. הריני מציעה, כי כל ארץ, שנעשתה בה רשעה כזאת, לא תוכל לקחת חבל במועצת אגודת העמים. ההצעה נתקבלה פה אחד. בשאלת היהודים ביהוד טפלה הגבירה ד"ר ארנשטיין מרומניה. בדרשה ארוכה תארה את מצב היהודים בזמן הזה ותקוותם האחת למצוא מפלט לשארית הפליטה בארץ אבותם. אם דורשים אנו — אמרה — שיתחילו לנו את פלשתינה, אין זה מטעם קנאי-לאומי, אנוסים אנו לזה, כי אין קרקע מתחת רגלינו וצפויים אנו להרג, לכוף, ללחץ, לנרש והננו ללעג ולקלס בנוים, כי זרים אנו לכולם. אפילו באי רוצים התושבים לדחות אותנו ולנעור הדלת בעדנו, יען מעוט אנו גם שם. הדבורה בקשה רחמים מאת הקונגרס, שישתדל לפני המועצה העיונה של העמים האדירים, לקיים את החלטת סנדימה ונתת לעם היהודי ניר בארץ אבותם. — באותו יום נקרא גם תוכני, שנשלח אל הקונגרס מאת אגודת הנשים היהודיות בניגבה. בו תארו את עוני היהודים בארץ הדמים בכל פרטיו, כי נגזרה עליהם כליה וגם הרעב והמגפה מכלים בהם ועזרת כל העולם דרוש להציל מה שאפשר עוד. — גם אניטא מילר הידועה דברה עיד יתומי היהודים מאוקראינה ודרשה עזרה. הצירה האנגלית מרשף התפארה, שארצה מצאה את פתרון שאלת היהודים ורוצה להשיבם לקרמנותם. והבטיחה כי תמיד תלחם בעד היהודים העשוקים.

ג. נפני.

באשכנז.

המניסטר הפרוסי דומיניקוס הודיע במועצת המדינה, כי אגודת הערים באשכנז החליטה בוועידתה האחרונה, לדרוש מאת הממשלה להשניח השנחה מעולה על הזרים הבאים מן המזרח ונפולים למשא על המדינה. — מועצת המדינה דחתה את הצעת הסוציאלי היילמאן לבטל את מחנות העצורים, שנעצרו שם גולי המזרח. הוא הוכיח את השטות שבדבר. חברות העזרה היהודיות החזירו עד כה לפולין י"ב אלף איש והממשלה החזירה רק 50. אבל כלאה שלש מאות איש והעמידה מאה שומרים עליהם. המכים ומענים אותם חנם והממשלה מוציאה עליהם הון רב, עת לעשות קץ לרשעה הזאת. הרי באשכנז חיים מאות אלפי זרים ולמה לזכור דוקא שלוש מאות מהם?

שלטון העיר החפשית דאנציג נזר נזירת גרוש על יהודים רבים. מהם גם אנשים בעלי בתים ובעלי מסחרים גדולים, היושבים כל ימיהם בעיר ההיא. עתה נזר עליהם פתאום, כי עד 14 יום עליהם לנמור עסקיהם ולצאת. הציונים הריצו מלגומה אל המלאכות היהודית אצל ועד אגודת העמים בניגבה.

באיטליה.

ברומא יוצא דאור עתון יומי בשם "דן קישוט", שמנחתו היא לזכות גם את איטליה באותם השקרים, שכבר פעם עבדי הצאר ניקולאי על היהודים, למצוא הן בעיניו, אותם הכוזבים, שכבר נחקו באירופה ובאמריקה לכל הלשונות משום הסנואציה שבהם. העורך ברומא התכוון לעשות נפשות לשנאת היהודים עם הכתבים ההם ולהסית את ההמון לשלוח יד במתי מעט היהודים אשר באיטליה. אך הקשיגור של הממשלה הרגיש בדבר והזמין את העורך לדין ונדרן למאמר של ששה עשר חדשים.

בניאפל, בדרום איטליה נמצאים גולים יהודים הרבה מפליטי רוסיה, פולין ורומניה. שבקשו לרדת משם הימה, להגיע לדרום

ברוסיה.

העתונים הודיעו, כי בסטאווישמש אצל קיוב נתפשו ראש הרוצחים הטטיובים, שהרגו, שודדו, אנסו והכו את היהודים בכמה ערים. בבתי הרוצחים ההם נמצאו כתבים המעידים על הכנת הפגזות וכוונות של פגזות, הכל דמו שיתלו את עושי השערוריות, להיות להזהרה לרבים. אך לא כן היה. בית-הדין הגדול של הבולשיוויקים זכו את כל הרוצחים והוציאו להפשי. הבולשיוויקים רוצים להתחבב על העם האוקראיני בדם היהודים, כן עשו גם עבדי הצר לפנים.

הדאגה על גורל היהודים בגלילות הרעב הולכה ורבה. כבר נשמע ע"ד נסיונות לעריכת פגזות באותם הפלכים. לריגא הגיעו פליטים משם והם אומרים, כי נתחזה עזרה רבה בלי עזרה, כי הסכנה אין לשער, המה צפויים כולם למית ברעב.

ברפובליקה הרוסית החדשה בקצה המזרח על שפת הים הצהוב הוכרזה זכות המעשים הלאומיים בפועל. גם ליהודים יש זכות להשתמש בלשונם לכל דבר רשמי. אך לפי שקצת מן היהודים אינם מודים בפשון היהודית ודורשים עברית, נקבעה ועידת הקהלות, למען יתפשרו היהודים בינם לבין עצמם.

במינסק היתה ועידה של הבולשיוויקים, להועץ במה לעצור את מגפת הפגזות. הועידה החליטה שלא לתת נשק ליהודים להגן על עצמם, אלא לקרוא לממשלה, שתשלח גודר מיוחד להכחיד את הליטמים. וביתנים המרצחים הורגים ושודדים וכל היהודים נתונים להרג ואין ליהודים מה לעשות אלא להושיט עזרה בכל עיר לשרידים. ליתומים ולחולים.

בארץ לטים.

שיטת רוסיה הצארית נשאה מורשה לבתה הקטנה, הרפובליקה הועירה הלטים. המניסטרים בריגא הכין הצעה לתת רשיונות חדשים למסחר לכל אומה כפי מספר נפשותיה. בזה הם רוצים לקרוע את המסחר מידי היהודים, שאין להם ענפי פרנסה אחרים. אך לא נשמע אם יקצבו גם משרות הממשלה לכל אומה כפי מספרה.

בריגא יש בית הנוף מורים יהודים. בוועידת הקהלות החלט שער הבית הזה לגדל רק מורים בני דת ישראל. כי רק במורים כאלה יש צורך. אחרי הגזירה הזאת התפטר המנהל היהודי, כי אין בידו לגדל מורים כחפץ הקהלות. אות הזמן!

לריגא בא בית-אב לטי, שהיה נזר בסביר בפלך אַמסק; אב ואם ושישה בנים ונכדים. זה 15 שנה, שהם חיים בדת ישראל בסתר ועתה נכנסו כולם בכרית דת ישראל בגלוי, בשביל המרתם את דתם אבדו פרנסתם.

בסלובקיה.

היהודים בסלובקיה יש להם כבר שלש הסתדרויות: היהודית הלאומית, הסתדרות הקהלות החרדות הנמנה על אנני והסתדרות המתבוללים, שזה אתמול היו מדיארים והיום החליפו את לבם והיו כן לירי לסלובקים. בימים האלה נוספה להם עוד, הסתדרות אחת: של קהלות ה"נאורים" בלי הבדל מפלגה וכתה. היא מבטיחה שלא תתערב בפליטיקה, אלא תטפל בעניני הקהלות, הדת ופיקדיה ומוסריה. כעין אגודת הקהלות הנאורות שבהגר.

באוסטריה.

ווינא? בקונגרס השלישי של אגודות הנשים מכל העולם, שהיה פה בימים האלה, דברו הרבה גם על שאלות היהודים. כי עיקר מגמת אגודות הנשים הוא להרבות שלום וחרות בעולם. שלא יהיו לוחצים ונלחצים והקדישו יום שלם לשאלת מעושי העמים בארצות שונות. צירת האגודה האונגרית הגבירה סציכמא קדמה והודיעה — במרם תשמע תוכחה — כי כל השמועות, שנתפרסמו בעתונים ע"ד

תביא העליה נזק לחושבים. ממשלת אנגליה מתמידה בדעתה שלפני חצי שנה וכל וכל עז הצהרת בלפור הוא לכא תועלת. המניסטר לקולוניות לא קבל את המלצות באופן רשמי, כי היא רק באתיכה מתי מעט. לא נבחרו מכל העם. הממשלה רוצה לעבוד על דעת הערבים, אבל כל זמן שישתדלו לבטל את הצהרת בלפור לא תוכל לעבוד עמיהם. אלה הם דברים ברורים. כידוע הניד כן גם באתיכה הממשלה לפני מועצת העם בלונדון.

בעל החרושת הלודוי לו סטרניק פתח בתודש הזה בית חרושת כפתורים וחפצים דומים לזה. את כלי המלאכה לעבודה קנה בירושלם עצמה, כי כבר היה שם בית-חרושת כזה. שבעריו נלאו. לפים אחרים הביא מלודו. הנציב תומך בו ואחרי חתימת המנדט תקציע לו הממשלה קרקע פהקים עליה בתי חרושת. כי מר לוסטרניק בא שמה בתור ביי סוחרים רבים בלודו.

בעריו הסירות הערבים ביפו סרבו להעלות אל היבשה את המהגרים היהודים וכמה מהם היו מוכרחים לעבור באניה אל נמל אחר ולנסוע משם במסע לים. שר המחוז ביפו הזהיר את הערבים, שאם יעמדו בסרובם יסגור את הנמל לחדש ימים ותקופת פרנסתם. אי שנו בעריו הסירות את דעתם.

הממשלה בירושלם קבעה ועד לחנוך העם ובו 4 מחמדים. 3 יהודים וני נצרים, להשגיח על בהים. עפיהם יהיה גם לדרוש תמיכות לבים פרטים.

העתון של שונאי היהודים אל כרמל מנלה פוד, כי הנציב העריון הזמין להצהרתו של יום נ' ביוני גם את ב"כ הקונגרס הערבי בחיפה. שבתחלה לא אבה להורות כלל בקיומו. בעריו הקונגרס היו מהססים אם לשמוע בקול הנציב או לא. אחיכ נמלכו, שההומנה אות נאמן היא על שנוי השיטה, שאין הנציב רוצה למשוך נגד הערבים. מפני חסרון בתים למסחר ביפו יעדה קבוצה של סוחרים יהודים במאה שערים (יפו) חברה לכנות מערכת בנינים למסחר ברובע הזה. ממשלת אי עוזרת את המלך החדש עבדולה המולך בעבר הירדן בכל יכלתה. עתה הבטיחה לו לשלוח אציו תיק שוטרים מירושלם.

השבוע בכל העולם.

מלחמה קשה יש לספר עם התושבים במארוקה. שוכו אותם בעל-כרחם בשלטונם. הספרדים כבר הספידו כעשרים אלף איש. עתה יעבירו שמה הספרדים חיל של שמונים אלף איש. — שביבת האוקנים בלודו נגמרה, הפועלים יקבלו תוספה על שכרם 40 אחוזים והממשלה תקצב מכס רב על מעשי [ארג מחוזי לארץ, כדי להוקיד את סחורת פולין. — בעור ימים אחדים ימור חוזה השלום בין אנגליה ואירלנד. — ביום 8 לחוץ יתאספו בפאריז ב"כ כל הממשלות הגדולות וגם אמריקה בכלל, להועץ על גורל שלווה העליונה, על חלוקת הממון המשתלם עיי אשכנז. על אופן ענישת רשעי המלחמה בביה"ד הגדול בלייפציג וגם על אופני עזרת העמים לרעבים ברוסיה. אנגליה נוטה לשלום ולפיוס עם בעלת בריתה צרפת, למרות חלוקי הדעות שביניהן ברבר אויה הקטנה וסוריה ושלווה. הממשלות תשלחנה עוד חבלי צבא לשלוחה לשמרה מפני התנשנות צבאיות. — בסרביה ובנותיה נפסלו 85 צירי העם מבוא אל מועצת המדינה, כי קומוניסטים הם, וכן נפסלו כל הקומוניסטים לבד עבודה צבורית. — בשעה שבכל הארצות חסר נשם וצמח האדמה יקמץ מהשרב הנורא פרץ בארץ יפן נשם שוטף, שגם הרבן גדול ומאות נפשות אדם נטבעו — בחק הצבא החדש, שיוצע בסיים, יהיו הכל חייבים בעבודת הצבא לשנתים, אפילו בהנים ומורים ואפילו נשים פנויות. לא תהיה לסטודנטים זכות עבודת שנה, אלא יכנסו לבית למוד אופיצירים. רק

אמריקה. אך אין הרשות מרשה לזרים לנסוע דרך שם. כי ניאפל מיוחדת רק לבני איטליה. הנולים נשארו בלי מזון ומחיה ועליהם לשוב לטריאסט, הועד לעזרת הנולים כלכלם עד עכשו וכבר נלאה. עתה מצא אופן להעביר את הנולים בוול ולגאול את הנדחים מניאפל מעתה על. גולי המזרח לדעת, שלא לנסוע דרך ניאפל.

באמריקה.

בנירדשרדוי היתה הועידה הייב של הסתדרות 'בני ציון'. הועידה דנה על השאלה, אם להבלע בתוך ההסתדרות הציונית או לעמוד כולה ברשות עצמה ולבקש על זה הסכמה מאת הקונגרס. השאלה נמסרה לועד הפועל החדש, להכריע, הועידה החליטה לדרוש מאת משק קרן היסוד לקצוב יותר לתכליה בנין איי ולבא בדברים עם בעלי אחוזות לקנות הרבה קרקע באיי. גם החליטה להשתדל ברבר קונגרס יהודי כללי.

באנגליה.

נגלתה תנועת אחרות ביהדות האנגליה. ה-חברה האנגלו-יהודית של המתבוללים, עם קלוד מונטיפיורי בראשה, אחותה של האריאנס הפאריזית במעט שעברה ובטלה מאז נהפכו כל גדולי היהודים באנגליה לציונים בעמיה של הממשלה. לפיכך נוטים, חברה להתאחד עם אגודת הקהלות ולהבלע בתוכה. האגודה הזאת, שבראשה עומד סטוארט סמיואל הציוני המזרחי, מכילה את הציונים והחרדים. באספה של שתי ההסתדרות נגמר להבין.

מלאכות, אגודת 'ישראל' התיצבה לפני המניסטר למושבות שטרטשיל ומסרה לו תזכיר בדבר זכות האגודה בתור כח שומרי התורה ובדבר פתיחת איי למדהרים.

נשמעה שמועה, שמוכירו של ללוד דשוררש, היהודי סיר פייס ששון, מן המשפחה הבבליה הידועה, ישא בקרוב את בתו של ללוד דשוררש, בזה יתחוק עוד יותר הקסרגו הצרפתי על המלכית האנונימית הכובשת את העולם.

לארץ ישראל קם שטן חדש באנגליה, הוא העתון, דיילי עקספרס. הוא פרסם מאמר בשם 'אין כסף בשביל פלשתינה', בו הוא מזוהר את הממשלה, שלא תשתעשע בכעם העם, כל העם כועס על פלשתינה יהודית ועל ההוצאות הכרוכות בה. חמשת אלפי אנשי צבא תחזיק הממשלה שם, כדי שישלט המועט היהודי על הרוב הערבי. הטורקים החזיקו שם רק תיק חיילים. הציונים מתפארים, כי ידברו בשם חצי עמם ויש להם אוצרות באמריקה לכנות את הארץ, אבל הכסף הזה איננו ומשא המדינה היהודית רובין על משלמי המסים באנגליה. בא העת שתכנף האומה את הממשלה להוציא צבאותיה מאי. בעם העם גדל כבר עד שתהיה הממשלה אנוסה להואש מפלשתינה. ולמה לממשלה להמתין עד שיכופו אותה? — הממשלה לא תבהל מפני ההזרה, כי יודעת היא את רוי העתונים, כי בשוחר יכתבו, וגם העם יודע כן, גם על מנהיגיו לתפוש באומנות זו אם כך הוא מנהג המדינה...

יהודי רוסיה שבאנגליה מוציאים לאור את הספר השחורי שיכיל את פרטי המטבה, שערכו באוקראינה ליהודים.

בארץ ישראל.

שוב יש לנו הצהרות ופירושים ומפרשים לפירושים, כמו שאנו רגילים מנעורינו. הנציב העריון בירושלם הניד למלאכות הערבית, ושיירה הימה. לנסוע אל הממשלות, להתחנן לבטל את בשורת סקרימה, כי אין לדבר על אדות בטול העיקר הוצא מדברי בלפור ואין לעכב את עליות היהודים לאי, כמו שהניד המניסטר שטרטשיל כמה פעמים, אלא שתהיה מנגלה בתנאים הידועים, וכרי לו, שלא

מסורה וזה לא היה איש שישתדל להשיב נאון אחד במקומו. כמה זמן במטה ישיבת סורא לא ידענו, אבל זאת ידענו כי חוקמה מחדש בימי רב שרירא ואז עלה על כסא הנאונות רב שמואל בן רב חפני אביד בפומבדיתא, ונכדו של רב כהן צדק נאון פומבדיתא. וכנראה היה הגורם לזה הריש נלותא, שהוקם גם הוא מחדש והוא חוקיד בן יהודה בן דוד בן זכאי (שאין לערבו עם חוקיה השני, שהיה בימי רה"ז ושידורב עלי מ"ד) (3). ובעלות רב שמואל על כסא הנאונות, התפטר עם רב שרירא גם בדבר הכנסות שתי הישיבות, הלא כה דבריו, שנתפסמו מהגניזה (בריווי האנגליה כך י"ד ע' 308, והוכחו גם במהברתי על רב דוסא ע' 6) ... ואף כי נעשה שלום גמור בינינו ובין מדרב (צ"ל מר רב) שרירא נאון ר"ת פרס אסיפתו בשנים ועם נאון בנו (ר"ל עם רב האי), יאמצונו מננו כי התחתן בנו ויקה בחנו ויכתבו בינינו תנאים בשמנו ומהם כי כל הנדבות הבאות בשם כל אחד ממנו יהיו לו לעצמו ואין לאחר עמו ואשר יבוא סתם או בשמות חכמי הישיבה יהיו חלוקים חצים לנו וחצים להגניזה.

לפי דברי הראב"ד בס' הקבלה (ע' 67) נפטר רב שמואל בן חפני ר' שנים קודם פטירת רב האי, ר"ל בשנת תשצ"ד והיה עם זה הנאון האחרון בסורא. רב האי נפטר ר' שנים אחריו, ר"ל בשנת תשצ"ח. אבל בני ישיבת רב האי הקימו את חוקיה ראש נלות בן בנו של דוד בן זכאי (4) והושיבוהו על כסא רב האי ר"ל ועמד שנתים והרשינו בו אל המלך מלשינים ותפסו המלך ואסרו בבורג ובכל מיני עינוי עניו ולא השאיר לו משתין בקיר... ואחר חוקיהו ראש ישיבה וראש נלות פסקו ישיבות ונאונים. הנה איכ' במלה ישיבת סורא בשנת תשצ"ד וישיבת פומבדיתא בשנת ת"ת (שנת פטירתו של רנמיה ושנת הולדתו של רש"י). אבל הנה באו מציאות חדשות ועל ידיהן נגלה, כי לא כן הוא (5). גם ישיבת פומבדיתא גם ישיבת סורא האריכו ימים הרבה אחרי כן, אף כי השפעתן כנראה היתה הולכת ופוחתת, ואולי בשביל זה דמו כי נתבטלו ונתחיל בישיבת פומבדיתא. אחרי פטירת רב האי בשנת תשצ"ח הקימו לפי דברי הראב"ד בני ישיבתו את חוקיה ראש נלות והושיבוהו על כסא רב האי והבינו באופן זה את שתי המשרות הנבונות בידי איש אחד, וכי היה חוקיה גם גדול בתלמוד, זה נראה מתשובתו, שנשתמרה בספר השטרות ד"י בן ברזיל ע' 87, שישם יתבנה נשיא ישראל וגם איתא שם בפירושו, שהיה זה לאחר שנפטר רב"י האי נאון ז"ל לבית עולמו בן ערין. אבל כפי שאמר הראב"ד לא האריך חוקיה ימים על כסא נאונותו ועמד רק שנתים, היינו עד שנת ת"ת. אבל הנה בא אלינו ספר משנת תת"ו ושם כתוב: "ואחרי רב האי לא נתמנה ראש ישיבה בכבל, כי אם ראש נלות ושמו רבי" חוקיה, שהוא עתה ראש והוא מבית דוד וננו רב דוד י"צ". ואם באנו לומר, כי הכונה, שהוא עתה ראש, ר"ל ראש נלות, הנה גם זה יתנגד לדברי הראב"ד. אבל מהמשך הדברים הלא יוצא ברור, כי הכונה שאחרי רב האי לא נתמנה לראש ישיבה איש חדש, ב"א הראש נלות חוקיה הוא עתה עומד גם בראש הישיבה, והנה עלה על דעתו לומר (6) כי טעות

(3) עי' מכתבו של חוקיה השני משנת אלף ושל"ד לשטרות שהדפסו סאמנצקי בריווי הצרפתית כרך ג' ע' 51 ושם אמר בראשו: "מן יחזקיהו רא"ג בן דוד בן יהוסיהו רא"ג בן יהודה בן דוד ר"ג בן זכאי ראש נלות". וא"כ אחרי דוד בן זכאי היה נכדו חוקיה ונכדו של זה שנמנה ג"ב חוקיה. (4) ר"ל יוצא חלציו של דוד בן זכאי, כי כפי שראינו בהערה שלפני זה היה נכד נכדו. (5) החקירות האחרונות הראו, כי הראב"ד השתמש הרבה פעמים במקורות לחיוב, שאין לסמוך עליהם. עי' מה שדבר על זה מקריב הר"מ קליין בהצופה לחכמת ישראל שנה חמישית. (6) עי' בספרי האשכנזי על גאונים בנראד הנקרא בשם

מי שאהיו עובד בצבא או יצא למדינת הים ועליו לפרנס בני בית אביו פטור. טרועקי, שנוצרו עליו כבר אנדות כמו על אלכסנדר מוקדון ועל הרקוליס, נמצא עתה לפי אנדה חדשה במשמר, שעצרוהו שם מפני שיטתו הדיקלית השואף דוקא לכבוש העולם. — תקצוב השנה, שהוצע בסיים הפולני קוצב הוצאות בסך 249 מיליארד 612 מיליון הכנסות בסך 175 מיליארד 174 מיליון מרק, הנרעון עולה אפוא לסך 75 מיליארד. חצי ההוצאות נכלעות בצבא ובמסהיב 104 מיליארדים. המנוסטר לפיננין אימר להוציא שטרי חוב בסך 8 מיליארדים לזמן קצר ולקחת מלוה בחו"ל. — כנליכין בשלילה התנגשו צבא איטלי וצבא צרפתי וכאן לידי שפיכת דמים.

גאוני בבל האחרונים.

מאת ד"ר שמואל אברהם פאונאנסקי.
(המשך)

אבל עם זה ידענו גם כן, כי רב סעדיה התגורר בארץ בבל כבר זמן רב לפני זה, כי עזב את ארץ מולדתו כהיותו עוד צעיר לימים והיה הולך ונוסע בארצות אשור ובבל וגם בארץ חצני וארמת ארם. עד כי בהחל בן מאיר למעון טענותיו בדבר סדר העבור בשנת תרפ"א ולאמר, כי רק מציון הוצא קביעת החדשים והמועדים, הנה קראו הריש נלותא וראשי המתיבתות לרב סעדיה, כי ילחם הוא את מלחמתם, כי הוא לבדו היה האיש, אשר היה יכול לדבר את בן מאיר בשער ולהראות לו את טעיותיו ושגיגותיו (1). ועתה בהגיע התור להושיב נאון על כסא סורא ששמש, בהר בו הריג דוד בן זכאי לרב חכמתו ויראת חטאו! אבל כידוע פרס עברו שתי שנים והנה פרץ ריב בין ה"גני והנאון ואז נדחה רב סעדיה מנאונותיו ודור בן זכאי מנה במקומו את רב יוסף בר"ה דרב יעקב הירוע כבר ששא, אף שהיה רק בשנים ותלמיד קטן לנבי רב סעדיה. רב סעדיה נחבא כמה שנים ולבסוף נתפס עם דוד בן זכאי ושם לגאונותיו (2) ובשנפטר בשנת תשי"ב את"ר רב יוסף ה"ל בסורא, אבל אז אידלדלל מילתא לנמרי ורב יוסף, שבקה למחסיא ולכלכל ב"ה ואויף ויתוב במדינתא דבצרה ושכיב התם.

אחרי זאת רבי יוסף מסורה בטלה הישיבה לפי שעה בהחלט עד כי רב שרירא באגרתו, שנכתבה בשנת אלף ורצ"ח לשטרות (רא' תשמ"ז), היינו מ"ה שנה אחרי פטירת רב סעדיה, אימר: "ובתר הכי לא הות מתיבתא במתא מחסיה ולא ידענו מדוע זה לא דאנו להמשכתה, כי חזי דלא ליבטיל שמה, ונראה, כי כך זמן שהיו ראשי גולה השתדלו שלא להשכיח ניר לסורא, לנכון למען לא יהיה נאון פומבדיתא יהידי ויתגאה עליהם, אבל דוד בן זכאי מת כבר בימי רס"ג וננו, לא עבר אחריו של אביו אלא ה' הרישם בלכד ונפטר גם הוא" (ספורי של ר"ג הכבלי מהר"י גיבוער, ח"ב ע' 82). ואולי בשביל זה ירד רב יוסף ברב יעקב כבר בחייו מכסא הנאונות ונדד

(1) עי' על כל זה בספרי של רח"י בארנשטיין "מחלוקת רב סעדיה נאון ובן מאיר" (וורשא תרס"ד). (2) כי שב רב סעדיה לגאונותו, זה יוצא בפירוש מדברי הרשימה הג"ל כי בה נאמר, כי היה רב סעדיה י"ד שנה בישיבת מחסיה. (ונחשבו גם הישנים שהתחבא כהן). והנה הרש"ג אומר, כי בשנתפיים רב סעדיה עם דוד הנשיא, אז רב יוסף הם בדוכתיה כלל שני דמר רב סעדיה י"ד שני, היינו במקומו ומה אפשר לדון כי מלכו שניהם ביחד. הראב"ד בסה"ק אומר, כי אף שעשו שלום ביניהם דוד הנשיא ור"ס, אעפ"כ לא הוסיף רב יוסף ולא שב רב סעדיה לגאונות ורב יוסף היה נאון י"ד שנה. אבל בספור על ר"ג הכבלי איתא, כי כשנעשית הפשרה בין רב סעדיה ודוד בן זכאי, אז יושב לו אותו רב יוסף בביתו ואעפ"כ החק, שהיה לוקח כשהיה ראש ישיבה, לא מנעוהו ממנו, אלא היו שולחין אותו לביתו" וזה מסכים עם המציאות.

ברול מן המדבר הגדול והפיצן ביער לשם ציה, דם עשו' הנסיך הזה ירש מאביו, שהיה קמצן שאין דונמח, אוצרות קרה. מרתפם מלאים אדרכמונים ושקלי זהב הניה לו הנסיך הוקן' — את זה ידעו יהודי ר... אל נכון, וכל אחד היה נשבע על זה בנקיטת חפץ. בבקשה, שאלו נא את אשר הוקן, שהיה יוצא ונכנס בחצר הנסיך הוקן ימים רבים, וראה את התנהגותו של הנסיך, ויספר לכם היתורי הזה דברים נפלאים, פלאי-פלאים ממש, והיה מעשה: והנסיך הוקן פתח תבה נוזלה של ברול מלאה קנטריין גדולים של זהב, ואמר לאשר, היהודי שלו' ברו' הלשון: אשר חביבו! היום יום הולדתה של אשתי הנסיכה ולבי טוב עלי, שים נא ידך אל תוך הארנו וקח לך כף יד מלאה שקלי-זהב ודע את טוב לבו של הנסיך' ליובומירסקי... מוכן, שאשר החביב' לא סרב לאדונו ושלח את ידו להפון מעט זהב, כלום עולה היא, אם יהודי חפץ להתעשר בפעם אחת?... והנה אך הושיט את ידו אל תוך הארנו והנסיך הטוב שלבו היה טוב עליו ודעתו היתה זוחה מחמת שמחת יום ההולדת של אשתו הנסיכה — הדק כרנע את הצמיד אל הארנו המלא זהב יקר, ואצבעות אחדות של יד, אשר החביב' נשאר בחוכו לממשרת... וכאמת, אצבעות אחדות של יד ימין, בין יהודי ששמו במקרה אשר ולא מושיק' — ובין נסיך פולני מורע המלוכה, מה חן? הלא מצער היא — — אמנם הנסיך לא קפח את שכרו של אשר שלו, ונתן לו רנטה' של מאתים ריינייש כסף לשנה לכל ימי חייו. היינו דאמרי אינשי, אליה וקוץ בה... ואם חי עוד אשר הוקן תוכלו גם היום לראות את כף ידו הקטועה, הלא היא מכוסה בנעל ידו שתורה עד היום הזה... (סוף יבא)

משה שלנגר.

שיינדעל פריעדלענדער	משה אריה אויסמער
מאורשים, תמוז תרפ"א	מאורשים, תמוז תרפ"א
דאלינא	סאראקוב
מלכה שטימלר	צבי ליברמן
מאורשים, תמוז תרפ"א	מאורשים, תמוז תרפ"א
טרנוב.	לוב

את חברנו האהוב מר צבי ליברמן מלוב נברך לארוסו עם מ' מלכה שטימלר במזים נלכבה. מדט' להוריהם. ולמן ליב וואלק ואשתו — טרנוב.

כל הקודם זכה.

מהספר קני אור הכולל חקרי הלכה במשפטי הישוב המדיני בא"י, שהעיר התענינות מרובה בין כל שדרות חכמי ישראל ונדולי התורה שראוהו, יש עוד למכור מספר מועט. מחירו 150 מרק. למחברים ימים בחלוף ספיהם. להשינו אצל Landau Lwów Wesoła 4.

למכירי ומיודעי שלום!

הריני מוכן לצאת בתור צור שלוח לקונגרס הציוני בקארלסבאד ולתת לפני הבוחרים בי דויה מחכמיה, רעיון התחיה מענין אותי זה 30 שנה ויותר, הנני בתוך המזרחי. יוסף פערלבערגער ווינא II רעמבראדטשער. 39.

נפלה בדברי הראב"ד וכי במקום, ועמד שנתים ציד ועמד שתיים עשרה שנה, היינו עד שנת תתי"ב. יאולם הנה נתגלה קטע מהגניזה, שנתפרסם ע"י מרמורשטיין בהדיווי הצרפתית כרך ס"ח ע' 42 ומשם יוצא, כי עוד בשנת התמיז' חזרו באשכנזי' בספרד שיר לכבוד חזקיה ווא"כ הניע שמעו עד לארץ זאת, ולכן אפשר, כי ציל בדברי הראב"ד, ועמד כ' שנה' במקום ב' (ומזה נתחזה שנתים). וא"כ מלך חזקיה עד שנת תתי"ח. אבל גם חזקיה לא היה הגאון האחרון בבגדאד 7, כי הנה הראב"ד (ע' 73) מספר על דבר הדור השני ברבנות בספרד, שהיו שם המשה' רבנים ושמותם כולם יצחק והשלישי בהם היה. אלחבר ר' יצחק בר' משה הידוע בן סכרי (או סכני) מן קהל דיניא, כי פעמים נקרא חבר ופעמים נקרא רב... והלך מדיניא לארץ מירא ונסמך שם גאון והושב על כסא רב הא"י ז"ל. את זמנו נוכל להגביל בקרוב בערך דא' תת"ל 8, וא"כ עלה לגאונות מיד אחרי חזקיה. אחריו נידע בתור גאון בבגדאד ר' אברהם ראש ישיבת גאון יעקב, שנוכר בדיואן שירים של יצחק בן הראב"ע, אשר התגורר בבגדאד בשנת תתקנ'. וא"כ יש פה הפסקה בין ר' יצחק בן משה ובין ר' אברהם, שכעת אי אפשר למלאותה. אבל אולי תתנגדנה תעודות הרשות, אשר תפוצינה אור על הזמן הזה. אחרי ר' אברהם היו גאונים בבגדאד זה אחר זה שמנה במספר, אשר דברתי עליהם בארוכה בספרי האשכנזי הנ"ל ואשר האחרון שבהם היה ר' שמואל תבן דינאל הכהן, שיש ממנו מכתבים מתשרי אלף תיר' לשטריו (היא מיד). וא"כ נמשכה גאונות פומבדיתא בבגדאד אחרי רב הא"י עוד כמו ר"נ שנה.

(סוף יבא)

Babylonische Geonin im nachgaon, Zeitalter (ברלין 1914) ע' 1 והלאה.

7) בתור ריש גלותא שכן חזקיה בעל כרה בבגדאד, אבל כבר לפני זה היו גאונים פומבדיתא, ששננו ואם גם שלא בקביעות, בבגדאד, אף כי רש"ג מברך המיד עד זמנו רק מגאונים פומבדיתא ע"י דברי הר"י מאנן בהדיווי האנגלית מערכה הרשה כרך ז' 468, ה' 348, י"א 434.

8) ע"י בספרי האשכנזי הנ"ל על גאונים בגדאד ע' 7-6.

מתוך מהומה ומבוכה.

(רשמים משנת תרע"ד).

במרחק שני מילים מן העירה ר... אשר בניהיהודיה יצאה מפחד מפני חיל הרוסים' המתפרץ לתוכה; — משתרע יער עבות עתיק, נחלת הנסיך הפולני, ליובומירסקי, היער הזה — אין לו קץ ואין לו סוף. — כך סברו הילדים תלמידי החדר, והאמינו בסברתם זו בכל חוקף האמונה של ילד יהודי... וביומא דפגרא, כאשר יצא אל מחוץ לעיר לשם טיול כביכול, והיער הנורא הזה, השחיר להם מרחוק, כשהוא שקוע בתוך עצמו, ונראה כהולס את חלום כל הבריאה כולה... היו העינים השחורות-יוקדות של ילדי העברים מביטות על הנוש הקדמוני הזה בפליאה נשנבה, מעורבת בזע ורתת, והלב התמים פחד ורחב, וסרכס לצאת היערה, היערה — — אולם אף אחד לא התין ללא שמה, ונשאר הלום הילד ושאיפתו כלי פתרון, ככל החלומות והשאיפות של בני היהודים בימים ההם...

ילד יהודי בן עירה גליצית נדחת ויער, יער גדול רחוק, האין אלה, תרתי דסתרי? ראשית: נמצאים ביער, שקצים' העים, הרועים את עדריהם בנאות הרשא שם, ומניעתם רעה, כי בראותם יהודי — הם מתנפלים עליו ומידים בו אבנים, וקוראים אחריו קריאות-כזו שונות, ואף מי שאינו שומע את לשון [הגוים זקוק להן]... ושנית: חיות רעות וטורפות יש ביער זה, אשר העבירן הנסיך ההולד בכלובי

בית מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

ספרי הוצאת שטיבל.

900	התקופה ערך ע"ד פרישמן. ספר ד', ה', ח', ט', י' כל ספר	מחיר
150	שירי אנקריאון. תרגום שאול טשרניחובסקי	המחיר
230	איפנינה בטורים מאת נטה. תרגום יעקב כהן	
200	פואמות דרמטיות פושקין. שמעוניובין	
125	הנסיכה בחרי הרץ חניה	
340	נבזרים ועבודת נבזרים קרליץ אינהרין	
300	באש ובחרב. חלק א' שנקביץ. פרייץ	
320	חלק ב'	
320	חלק ג'	
240	חלק ד'	
120	ממעמקים וילד פרישמן	
140	מניפה של לידו וינדרמר וילד	
160	חשיבותה של צינות	
130	יתה שניצלר יקבוביץ	
170	האחיות וסרמן	
110	רבי שלמה נגיד שלום אש. מ. שפירא	
275	אינבורג קלרמן דוד צמה	
190	האויז' חלק א' הפטמן	
700	שכור וכשלקן. ספור ברנר	
600	חיי אדם: ילדות שלום-עליכם ברקוביץ	
600	נערות	
600	בחרות	
320	אירידיון קרישניסקי בן-אברהם	
180	מלחמה ושלום. חלק א' טולסטוי שריוויש	
160	חלק ב'	
170	חלק ג'	
150	שנש אחיות. דרמה ציחוב בן-אברהם	
220	יין כריסטוף רומן רולן. ה. יבין	
240	פן מדיאוש אדם מיצקביץ יוסף ליכטנברג	
260	פילוסופיה של אמנות מאת הפוליט מן	
700	הדמיון היוצרי. מחקר פסיכולוגי מאת ה. ריבו ד"ר נ. טורוב	
300	תסנות דוריאן גרי אוסקר וילד. ה. שביב	
700	כתבים נבחרים פטר אלטנברג נ. שופמן	
150	מיקטוריה קנוט המסן פ. נינוברג	
100	האנלים האדמים ס. אובספלדר	
800	ביצרות פולין. רומן י. אפאטשוו. מ. ליפסון	
225	חזון התשבי מאת יעקב כהן המחיר	
140	הקדושים. סמפוניה	

ובער המשלוח 5 0/0

קטלוגים אינם נשלחים לפי שעה

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דרהר.

מחיר 250 מרק מבורד. למר"ם ולמורים רבם הגון

Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

סוכנות "המצפה" באויסטרה היא בבית

Jos. Perlberger II. Rembrandtstr. 39 Wien.

סוכנות "המצפה" בטשבו סלובקיה היא

Dr. R. Färber MORAWSKA OSTRAWA

Chelčický 7.

סוכנות "המצפה" לרומניה הגדולה

למשלוח כסף היא בית מסחרו של

Bernard Kohn Tempelgasse 1. Czernowitz.

העמיקאליען גראס-פערקויף.

קאליפאניום מאנטאן-וואכס קארנאבער-וואכס. נומיאראביקום. נינראוין. וואסערלאזיד און פעטלאזיד. ואמטליכע אנליץ-פארבען. פיר שטאף-פארבונג אין אללען פארבען. בלוי-האליץ-עקסטרעקט אולטראמאליין. וואועליץ. וואנענפעטשען אין בלעכדאזען. שוהקעמער שוואכער-וואכס. טינטע. בלעכדאזען א. ד. נ. עמפפעהסט די פראטאקאליערטע פירמא

CHIEL TEITELBAUM

FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH,

I IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.

DIETŁOWSKA 49 w KRAKOWIE.

חידות ההגדות הנפלאות ע"ד

עשרת השבטים

ופתרון ע"פ כל המסורות ההיסטוריים וע"פ

ההגיון הפשוט. מחירו עתה 200 מרכ. ע"י

„Hamicpe” Miodowa 22 Krakow.

בשרש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית וכל כל אחד לבוא לידו שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 23 כתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירם שר עשרה מכתבים — 275 מרקאות, של קומפלט בן 32 מכתבים — 820 מ.

השפה. ספר למוד יפת עבר לבוגרים בתרגום המלים היהודית, פולנית וגרמנית. מחירו 150 מ. לחומי רש"י 25 מ. להוסף 5 אחוזים דמי משכות לכל הזמנה. בחיץ לארץ יש להוסיף על המחיר 10 אחוזים שבי משלות.

להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.